

Huszonöt esztendeje halt meg Domokos Pál Péter

Domokos Pál Péter azok közé az emberek közé tartozik, akik nem úgy hagyták el ezt a világot, ahogyan találták. Igaz, a világ is sokat változott körülötte csaknem évszázadnyi életében. 1901. június 28-án született a Somlyó melletti Csíkvárdotfalván, elemi és középiskoláit is itt végezte, a tanítóképzőt azonban félbe kellett hagynia az 1916-os román betörés miatt. Családjával Debrecenbe menekült, de amint megkapta kántortanítói oklevelét, hazajött és Csíkkarcfalván, majd a Hunyad megyei Vulkán községben kántorkodott. 1923-tól Budapesten elvégezte a tanárképző főiskolát, s mint matematika és ének-zene szakos tanár a csíkszeredai tanítóképzőben lett segédtanító. Már ekkor felismerte, hogy kisebbségbe került népének csak akkor van esélye a megmaradásra, ha mélyebbre ereszti a gyökereit, s erősebben kapaszkodik az identitásához szükséges hagyományba. Diplomás ember létére ünnepnapokon székely harisnyában járt és megrendezte az *ezer székely rokolya* találkozót, hogy tudatosítsa az emberekben: a népviselet nemcsak múzeumokba való, de arra is alkalmas, hogy hordozója kifejezze vele hovatarozását.

A román hatóságok is megértették a harisnyás székely tanító szándékát, s arra hivatkozva, hogy budapesti oklevele nem érvényes, eltiltották a tanítástól. Ekkoriban került kezébe Bartók Béla magyar népzenevel foglalkozó írása, amelyben azt olvasta, hogy a Kárpát-medencén belül minden magyar népcsoport zenei dialektusát ismerik már, csak a Bákó környékén élőkét nem. Érdeklődése ekkor, az 1920-as évek végén fordult az egykori Etelközben élő magyar népcsoport, a csángók felé. Több alkalommal megfordult Moldvában, és kötetekre való anyagot gyűjtött az ott élő magyar testvéreinktől.

1931-ben ismét tanítói álláshoz jutott Kézdivásárhelyen, de a hatóság két év múlva ettől a lehetőségtől is megfosz-

A kilencvenesztendős Domokos Pál Péter

totta, ezért Gyergyóalfaluban kántorkodott. 1935-ben megnősült, elvette Antal Endre kézdívasárhelyi kocsmáros lányát, Máriát. Érdekes történet ez is. A tanári étkezőben a fiatal tanárok ültek az asztal végében, s nekik többnyire már alig jutott valami étel. Egy darabig túrték ezt az állapotot, de aztán Szócs Lali tanártársával otthagyták az igazgatói asztalt, elmentek Antal Endre vendéglőjébe, ahol nem csak a kosztot szerette meg, hanem a vendéglős lányát is, hamarosan feleségül vette, s szép sorban négy gyermekük született: Péter, Erzsébet, Ádám és Mária. Észak-Erdély visszatérte után a Kolozsvári Állami Tanítóképző igazgatója lett, s számos kitűnő zenészt, zenetudóst indított útjára.

1944-ben azonban végérvényesen el kellett hagynia szülőföldjét, s egy ideig Budapesten, a Népjóléti Minisztériumban igyekezett a hadirokkantak sorsán segíteni.

A politikai fordulat után azonban Domokos Pál Péternek nem volt helye a magyarországi közigazgatásban sem, ezért családjával a Baranya megyei Szárásra költözött, ahová a második világháború során moldvai csángómagyarok települtek. Mint erdélyi menekült, földet kapott, és ott székely őseihez hasonlóan szántott-vetett, így tartotta el hattagú családját. És mint igazi *írástudó*,

Domokos Pál Péter és családja. Alul: felesége, lánya, Erzsébet, DPP
fent: gyermekei: Ádám, Mária, Péter

segítette magyarul írni-olvasni nem tudó csángó népét, hogy eligazodhassanak a világ dolgaiban, és gyűjtötte tőlük a magukkal hozott értékes népzenei anyagukat, amíg az ÁVÓ el nem hurcolta. Alkalmi segéd munkákkal tartotta fenn magát és családját. Csak az 1950-es évek elejétől taníthatott ismét 1961. évi nyugdíjazásáig, s akkortól jelenthette meg könyvek, tanulmányok formájában munkás életének gazdag termését. Nevét viseli Budapesten a XI. kerületben a Sopron utca 50. szám alatti általános iskola, a Csíkszeredában működő Domokos Pál Péter Alapítvány, amely Borbáth Erzsébet nyugalmazott igazgatónő vezetésével a magyar nyelven tovább tanuló moldvai csángó diákokat segíti ösztöndíjával, és Gyergyóalfaluban is van egy szervezet, amely az ő nevét viseli.

Domokos Pál Péter halálának 25. évfordulóján el kell tűnődnünk a Gondviselés bölcsességén és igazságosságán. Ha Domokos Pál Péternek átlagos életkort mért volna ki a Mindenható, akkor a kommunista hatalom által háttérbe szorított, gyakran rendőri felügyelet alatt álló ember távozott volna közülünk, akinek élete munkája nagyrészt kéziratokban, földolgozatlanul maradt volna az utókorra. De mert megadatott neki a pátriárkai életkor, valósággal túlélte népe ellenségeinek legalábbis egy részét. Amikor 1992. február 19-én elszólította közülünk az Úr, ő maga rangos kitüntetésekkel elismerve, élete munkájának túlnyomó része pedig betakarítva, könyvekben, folyóiratokban maradt ránk. 1986-ban elsőként ő kapta meg a Bethlen Gábor-díjat, végül pedig megérhette, hogy neki, egy szegény csíki földműves család legkisebb fiának a magyar köztársasági elnök és miniszterelnök adja át a Széchenyi-díjat.

Saját magát úgy jellemezte, hogy „Én nem találtam ki új elméleteket, hanem a meglévőt kutattam. Életem fő célja volt, hogy a magyar műveltség hiányait pótoljam.

A Széchenyi-díj átadása: balról: Domokos Ádám, Domokos Pál Péter, Göncz Árpád köztársasági elnök, Antall József miniszterelnök

Ha bármiféle okmányt találtam, vagy olyan zenedarabra leltem, amivel a magyar műveltség épületét magam is építhettem, akkor okvetlenül megfogtam és a helyére tettem.”¹ Domokos Pál Péter a moldvai csángómagyarokra vonatkozó elméleteknek tehát nem a számát gyarapította, hanem a rájuk vonatkozó tudásunkat szélesítette és mélyítette. Ezért is gondolunk rá hálás szívvel most, halálának évfordulóján, január 23-án Csíkszeredán, a Kájoni János Megyei Könyvtár emlékező rendezvényén és Gyimesközéplekon február 17-én, a nevét viselő általános iskola ünnepségén. Természetesen nemcsak a kerek évfordulókon kell emlékeznünk Rá. Mert mindenkor erőt meríthetünk helytállásunkhoz Domokos Pál Péter életéből, munkásságából, egész életének szellemi teljesítményéből.

1. *Az én Erdélyem*. Domokos Pál Péter elmondja életét Balogh Júliának. Budapest, 1988. 77.

Halász Péter előadását tartja, énekszóval közreműködik: Tímár Karina